

KÜLÖNFÉLÉK

SZEMÉLYI HÍREK.

A földművelésügyi minisztérium vezetésével megbízott magyar királyi miniszterelnök előterjesztésére, a magyar királyi erdőmérnökök személyzeti létszámában *Pászthory Ödön* főerdőtanácsosnak a miniszteri tanácsosi címet, továbbá *Botos Sándor*, *Kachelmann Ottó* és *Glóser Dezső* főerdőmérnököknek a magyar királyi erdőtanácsosi címet és végül *Kricsfalvi Viktor* segéd-erdőmérnöknek a magyar királyi erdőmérnöki címet és jelleget adományozom.

Kelt Budapesten, 1937. évi június hó 30. napján.

Horthy s. k.

(3.304/eln. II.—1./1937. F. M. szám.) *Dr. Darányi Kálmán s. k.*

*

A földművelésügyi minisztérium vezetésével megbízott magyar királyi miniszterelnök előterjesztésére a magyar királyi erdőmérnökök személyzeti létszámában *Várady Mihály* főerdőtanácsosi címmel felruházott magyar királyi erdőtanácsost magyar királyi főerdőtanácsossá a VI. fizetési osztályba kinevezem.

Kelt Budapesten, 1937. évi június hó 30. napján.

Horthy s. k.

(3.301/eln. II.—1./1937. F. M. szám.) *Dr. Darányi Kálmán s. k.*

*

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére, *Lászlóffy Ernő* kir. közalapítványi főerdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott királyi közalapítványi erdőtanácsost királyi közalapítványi főerdőtanácsossá a VI. fizetési osztályba kinevezem, *Schenkengel László* királyi közalapítványi főerdőtanácsosnak a királyi közalapítványi igazgatói címet és az V. fizetési osztály jellegét adományozom.

Kelt Budapesten, 1937. évi június hó 30. napján.

Horthy s. k.

(7.217/1937. eln. szám.)

Dr. Hóman Bálint s. k.

*

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére, a királyi közalapítványi tisztviselők egyesített létszámának erdészeti csoportjában *Klausberger Károly* királyi

közalapítványi főerdőtanácsosnak a királyi közalapítványi igazgatói címet és az V. fizetési osztály jellegét adományozom.

Kelt Budapesten, 1937. évi június hó 30. napján.

Horthy s. k.

(7.219/1937. eln. szám.)

Dr. Hóman Bálint s. k.

*

A magyar királyi földművelésügyi minisztérium vezetésével megbízott magyar királyi miniszterelnök a magyar királyi erdőmérnökök személyzeti létszámában, vitéz *Fejes József* m. kir. erdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököt a VII. fizetési osztályba magyar királyi erdőtanácsossá kinevezte. (1937. évi június hó 25-én kelt 3021. II—1. Eln. 1937. F. M. számú rendelet.)

*

A magyar királyi földművelésügyi minisztérium vezetésével megbízott magyar királyi miniszterelnök, a m. kir. erdőmérnökök személyzeti létszámában *Velics Gyula* főerdőmérnöki címmel és jelleggel felruházott m. kir. erdőmérnököt a VIII. fizetési osztályba m. kir. főerdőmérnökké és *Rácz József* erdőmérnöki címmel és jelleggel felruházott m. kir. segéderdőmérnököt a IX. fizetési osztályba m. kir. erdőmérnökké kinevezte. (1937. évi június hó 19-én kelt 2719. Eln. II—1. F. M. sz. rendelet.)

*

A magyar királyi földművelésügyi minisztérium vezetésével megbízott magyar királyi miniszterelnök a m. kir. erdőmérnökök személyzeti létszámába *Kovács István*, *Szigyártó Zoltán*, vitéz *Takáts Ferenc*, *Gellért Géza*, *Bartha Lajos*, *Terényi József*, *Stefáns István* és *Suhayda Károly* okl. erdőmérnököket ideiglenes minőségű m. kir. erdőmérnökgyakornokokká kinevezte. (1937. évi június hó 19-én kelt 2866—II—1. Eln. 1937. F. M. számú rendelet.)

*

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a vezetése alatt álló minisztérium kir. közalapítványi tisztviselőinek egyesített létszámában, *Szoják Károly* és *Tóth János* kir. közalapítványi erdőmérnököket kir. közalapítványi főerdőmérnökökké a VIII. fizetési osztályba, *Genersich László* kir. közalapítványi segéderdőmérnököt kir. közalapítványi erdőmérnökké a IX. fizetési osztályba, *Zala Dezső* és *Zólogy Imre* kir. közalapítványi erdőmérnök-gyakornokokat kir. közalapítványi segéderdőmérnökökké a X. fizetési osztályba, végül *Balsay Miklós* és *Tanka Sándor* okl. erdőmérnököket kir. közalapítványi erdőmérnök-gyakornokokká kinevezte.

1937. évi június hó 30-án. (6794/1937. eln. szám.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Révay* Ferenc m. kir. erdőtanácsost Miskolcra Győrbe, a m. kir. erdőigazgatóságához áthelyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Burdáts* János m. kir. erdőmérnököt Debrecenből Balassagyarmatra, *Baráth* Béla m. kir. segéderdőmérnököt Balassagyarmatról Szikszóra, a m. kir. erdőfelügyelőségekhez és *Nagy* Dezső m. kir. segéderdőmérnököt Szikszóról Debrecenbe, a m. kir. erdőigazgatóságához áthelyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Rőczei* Géza m. kir. erdőmérnököt a banki m. kir. erdőhivatal vezetésével megbízta.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Kertész* István m. kir. erdőmérnököt Szeged-Királyhalmáról Szombathelyre, a m. kir. erdőigazgatóságához áthelyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Braxatorisz* Zoltán m. kir. főerdőmérnököt Székesfehérvárról Miskolcra, a m. kir. erdőigazgatóságához és *Nagy* Jenő m. kir. főerdőmérnököt Miskolcra Esztergomba, a m. kir. erdőfelügyelőséghez áthelyezte.

*

Gerlai Arnold okl. erdőmérnök, az eberswalde-i erdészeti főiskolán június hó 23-án az erdőgazdaság-tudományok doktorává avattatott.

A M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Nyári Egyeteme iránt megnyilatkozott nagy érdeklődésre való tekintettel, az idei tárgysorozat erdészeti vonatkozású részre Dr. vitéz *Bokor* Dezső egyetemi m. tanár: „Az épületfa gombásodása és az ellene való védekezés“ című 2 órás előadásával bővül, amelyet f. é. augusztus 13-án és 14-én (péntek és szombat) reggel 8—9 óráig fog megtartani.

A TEMETVÉNYI ERDŐRENDTARTÁS.

Lapunk februári füzetében jelent meg *Matusovits* Péter ny. miniszteri tanácsos tollából *Ethey* Gyula „Vágvölgyi Krónika“ című, rendkívül érdekes gazdaságtörténeti tanulmányának színes hangú méltatása, amely olvasóink körében általános érdeklődést keltett.

Egyesületünk anyagi viszonyai, sajnos, nem engedték meg, hogy *Ethey* könyvének néhány különleges részletét szószerint idézhessük, de a sok közül egyet mégis ki kell emelnünk.

Ugy véljük, hogy szolgálatot teszünk vele a magyar erdőgazdaság-történet adatgyűjtőinek, ha ideiktatjuk annak az írásbeli rendelkezésnek a teljes szövegét, amely első ízben szabályozza hazánkban pontosan körvonalazott alapelvek szerint egy nagy magánuradalom erdőgazdaságának az ügyvitelét.

Ez a híres temetvényi erdő-rendtartás 1766-ból, amely a gyakorlatban olyan jól bevált, hogy csakhamar országszerte ismertté lett és még az 1791:LVII. t.-c. tárgyalásainál is — amely tudvalevőleg első magyar erdőtörvényünk — mintául szolgál.

Az eredeti okmány *Ethey* Gyula tulajdonában van és szövege szószerint a következő:

„A címzett biráknak, hivataloknak és községeknek üdvözet!

A jobbágyoknak és más idegen embereknek kihágásai folytán utolsó romlásra jutott, irtással, mészégetéssel, szén- és hamu-égetéssel tönkretett temetvényi erdőknek, hasonlóképen a patakokban fogott halak és rákoknak védelme szükséges. A most Lukán tartott uriszék határozatait mint a magas uradalom igazgatója alábbikaban közlöm oly célból, hogy a kihágók felelőségre vonassanak. És pedig:

Először: Az uradalom engem igazgatóvá választva, mellém egy fő és egy alerdésszt osztott be az erdők védelmére és az alábbi szabályokat állapította meg. Mivel azonban ez a főerdész és helyettese a rájuk bízott ügyeknek kellő ellátására nem volnának elegendők, azt is elrendelte az uradalom, hogy segítségükre minden faluban józan és megbízható csőszök választassanak. Ha pedig ezek a főerdész és alerdész parancsának ellenkeznének, ne csak hivatalukból csapassanak el, hanem az urad. igazgatótól büntetésüket is elvegyék.

Másodszor: A szabad erdőkben úgy mint eddig ezután is szabad az uradalmi jobbágyoknak házi szükségletre fát és tölgyfát vágni, eladásra azonban tölgyfát kivinni tilos. Egyebet az igazgató ur utalványával kivihetnek, valamint szabad erdőből földön heverő fákat. Nyers fát idegeneknek vágni nincs megengedve.

Harmadszor: Ha valaki a jobbágyok közül — a mit Isten távoztasson el — tüzkárt szenvedne, az illető jelentkezzék az igazgató urnál és az utalványt nyer, hogy a főerdész felügyelete alatt véderdőből is vág hasson. Temetvényi uradalmi jobbágy, avagy idegen pedig ha véderdőből engedély nélkül fát vág azt az igazgató úr könyörtelenül — bárkinek alattvalója is — 12 forintra bünteti, vagy harminc botot kap.

Negyedszer: Hogy a temetvényi uradalomnak erdeiből valami haszna is lehessen, a jobbágyok eladásra vitt minden szekér fa után két garast fizetnek az uradalomnak. Otthon fát eladni, vagy a Vágra vinni senkinek sem szabad; a kinek eladó fája van, az köteles az ő urának ölét 75 dénárjával eladni. Idegen emberek a

kik utalványt kapnak az igazgató urtól rögtön fizetnek neki minden szekértől hat garast, a csőszöknek pedig 12 pénzt, hogy annál jobban vigyázzanak az erdőre. A kik a Vág mögé, vagy máshová visznek eladófát — nem fizetnek garast az uraságnak. Azon célból pedig, hogy megállapítható legyen kik visznek és mennyi fát a Vág tulsó partjára — az ujfalusi és pöstyéni kompot elkerülni, a fa elvesztése és 24 pácza büntetés terhe alatt megtiltatik. A Vág másik partján lakó jobbágyok ha saját szükségletükre utalványt nyerne — az uraságnak szekerenként egy garast fizetnek.

Ötödször: A szegénység kérésére megengedtük, hogy korlátolt mértékben kecskéket tarthassanak ugyan, de ügyelniök kell arra, hogy fölös számmal ne legyen és azokat véderdőben ne legeltesék. Tölgygallyakat tépniök 24 pácza terhe alatt tilos. Juhászoknak kölönc nélkül való kutyákat tartaniok nem szabad, az anélkül kóborlókat az erdészek és csőszök lelőhetik, nemkülönben a patakokban tartott kacsákat is.

Hatodszor: Hamut készíteni az egész uradalomban tilos; szénégetők minden rakástól egy forintot, mészégetők egy kemenctől egy tallért fizetnek az uraságnak, mely összeget az erdész szedi be és átad az igazgató urnak. A ki szenet és meszet égetni óhajt, tartozik szándékát az igazgató urnak bejelenteni, ellen esetben a kiegészített árut az uradalom elkobozza.

Hetedszer: Jövőben egy jobbágynek sem szabad legelőt feltörni, irtani, vagy bővíteni 12 forint birság terhe alatt, ugyszintén véderdőben kerítésekre tölgyfa vesszőt vágni. Szigetekben vesszőt vágni mindenkinek szabad. Hogy azonban a kertek, rétek, vagy más helyek kerítéseit évente ne kelljen megújítani — juhászoknak, eselédeknek és mindenkinek tilos a kerítéseket szétzedni. Nem engedelmeskedők testi büntetésben részesülnek. Földeken, réteken utakat és gyalogutat vágni tilos ugyancsak szigorú büntetés terhe alatt.

Nyolezadszor: A temetvényi uradalomban senkinek sem szabad vadászni, halat és rákot fogni, reggel és este lesre járni — még a csőszöknek sem — ha csak nem küldi ki őket az uraság.

Kilencedszor: Ha makk és bükkmag terem, sem jobbágynek, sem idegennek nem szabad az igazgató ur tudta nélkül disznókat az erdőbe hajtani az állatok elvesztésének terhe alatt; — annál kevésbé fogadhatnak be másokat. Ez vonatkozik a plébános és tanító urakra is, kiknek halat-rákot fogni nem szabad — ugyszintén vadászni sem. Azoncélból, hogy mindenki tudja mely erdők tilosak az uradalomban — azok nevei a következők: (felsorolva a vonatkozó dülőnevek.)

Végül az összes uradalmi jobbágyok vegyék tudomásul, hogy keréktalpakat és küllőket kereskedőknek a Vágra eladni

tilos; akit ezen rajta érnek, az illető a fát elveszti és 12 forint pénzbüntetést, illeve 30 pálcát kap. Ez a községi bognároknak ninesen megtiltva — úgy azonban, hogy valami csalás, vagy fortély ne történjék és főlöszlegesen az említett faanyag ki ne vitessék.

Egyúttal közzétesszük, hogy zsellérek, szolgaszemélyek gondatlanságából tűz támadhat, ennélfogva az összes temetvényi urak nevében meghagyjuk, hogy a tűzre szigorúan ügyeljenek, mert ha valakire ilyen gondatlanság beigazolást nyer — az illető az egész uradalomból kiűzetik.

A bírák tehát hívják össze minden falu lakosságát és velük a temetvényi uradalom úriszékének ezen határozatait közöljék, hogy senkinek se lehessen kifogása, hogy erről az ügyrendről tudomása nem volt. Kelt Lukán, 1766 április 24-ikén. A temetvényi uradalom igazgatója és a jobbágyok ura, Sándor Ferenc s. k.“)

UJFAJTA ENYV RÉTEGELT LEMEZEK GYÁRTÁSÁHOZ.

A furnírgyártásnak nem jelentéktelen részletkérdése a ragasztóanyag.

A gyárak általánosságban olyan ragasztószert használnak, amelynek alapanyaga az emberi táplálkozás és az állattakarmányozás céljaira is felhasználható (kazein, albumin, szójabab stb.).

Oroszországban azonban, ahol az utóbbi évek gyenge terméseredményei következtében minden, az emberi és állati táplálkozás szükségleteit fedező nyersanyag fokozott értékűvé vált, az újabb időben azon fáradozik a kísérletügy, hogy az egyre fejlődő furníripar számára valamilyen más anyagot biztosítson.

Az orosz szaklapok most arról adnak hírt, hogy a kísérletek eredménnyel jártak és a *ricinusolajban* megtalálták azt a megfelelő ragasztóanyagot, amely műszaki szempontból minden követelménynek megfelel és felhasználása révén nem csökkenti az élelmiszerkészleteket.

Mert a gyógyszer-célokra szükséges csekélyebb mennyiségben felül a ricinusolajat éppen mérgező hatása miatt még takarmányozásra sem lehet felhasználni.

Ragasztószert előállításához 100 rész olajat 500—550 rész vízzel kell keverni, amihez, — a magvak fehérjetartalma szerint — kisebb-nagyobb mennyiségű albumint, oltott meszet vagy marónátront adnak.

Az így előállított ragasztóanyagból m²-ként 150—180 gr szükséges.

A szilárdsági vizsgálatok adatai szerint az ezzel az enyvel ragasztott lemezek ellenállása kereken 20 g/cm volt.

Miután az előállítási költségek ricinusolaj használata mellett 30—40%-kal csökkennek és az olaj mérgező hatása a faanyag-
nak a gombategeséggel szemben való ellenállóképességét nagy-
mértékben emeli, érthető, hogy a faipar körében nagy várakozás-
sal tekintenek a további kísérletek elé.

VÖRÖS ÉS KÉK REVESEDÉST MUTATÓ JEGENYEFENYŐ- BŐL KÉSZÜLT CELLULÓZE.

Az az egyre növekvő igénybevétel, amely a papírfogyasztás és a hadiipar szükségleteinek kielégítése céljából mindinkább súlyosabb feladatok elé állítja az erdőgazdaság teherbíróképességét, arra ösztönzi a kutatókat, hogy a nyersanyag elbírálása tekintetében a legnagyobb lelkiismeretességgel és takarékossgal járjanak el.

Középeurópai viszonylatban a gombabetegség által megtámadott fenyőanyagot általában cellulózegyártásra alkalmatlannak minősítik. A kék revesedésről ugyan beigazolást nyert, hogy sok esetben csak szépséghiba, de a vörös revesedés által megtámadott fának az átvételét a kereskedő minden esetben megtagadja.

Érdekes, hogy a nagy erdővagyonnal rendelkező Oroszországban történtek az első kísérletek a vörös és kék revesedés által megtámadott fa cellulóze-értékének pontos megállapítására.

A vizsgálatokhoz használt jegenyefenyő-törzsekről megállapították, hogy vörös revesedésüket a *Fomes pinicola* és *F. roseus* nevű gombák okozták, aminek következtében a fatest egész anyagának mintegy 60—70%-a beteg volt.

A feldolgozás azonban azt a meglepő eredményt adta, hogy a gomba által megtámadott faanyag általában valamivel több cellulózét szolgáltat, mint az egészséges fa, különösen kék revesedés esetén, ahol 50% cellulózét nyertek az egészséges anyagból legfeljebb kikerülő 45%-kal szemben.

A beteg fából nyert cellulóze színében különbözik az egészséges fa cellulózéjától, mert a kék revesedés által megtámadott fa cellulózéja kékes színezetű, a vörös revesedésben szenvedő fapé pedig feltűnően világos. A szintelenítési eljárás után azonban semmilyen színbeli különbség nem tapasztalható.

A beteg fából nyert cellulóze műszaki tulajdonságai 10—15%-kal alacsonyabb értékeket szolgáltatnak ugyan, mint az egészséges fa cellulózeja, de egyébként ipari célokra egészen jól használható, különösen, hogy ha egészséges fából származó anyaggal keverik.